

Fiche 2: Mededeling over Europees Technologie-Instituut

Titel:

Mededeling van de Commissie aan de Europese Raad - Implementatie van het nieuwe partnerschap voor groei en werkgelegenheid: oprichting van een Europees Technologie-Instituut als vlaggenschip voor kennis

Datum Raadsdocument: 27 februari 2006

Nr Raadsdocument: 6844/06

Nr. Commissiedocument: COM (2006) 77

Eerstverantwoordelijk ministerie: OCW in nauwe samenwerking met EZ i.o.m. AZ, BZ, BZK, DEF, FIN, LNV, VROM, V&W

Behandelingstraject in Brussel:

Raadswerkgroep Onderzoek, Onderwijscomité, Onderwijs-, Cultuur- en Jeugdraad, lunchdiscussie Concurrentievermogen Raad (13 maart), informele Onderwijs-, Cultuur- en Jeugdraad (16-17 maart). Behandeling voorzien in Europese Raad van 23 maart.

Achtergrond, korte inhoud en doelstelling van het voorstel:

De notitie “*Launching a knowledge flagship*” bevat een nadere onderbouwing van de noodzaak van een European Institute of Technology (EIT), een idee dat werd gelanceerd op de Voorjaarsstop van 2005 in het kader van de tussentijdse evaluatie van de Lissabonstrategie. Het voorstel bouwt voor op de resultaten van een eind 2005 uitgevoerde brede consultatie, waarin verschillende modellen voor een eventueel op te richten EIT werden voorgelegd (één instituut; klein netwerk; groot netwerk; een EIT “label”).

De belangrijkste noodzaak voor instelling van een EIT is volgens de Commissie dat de kennisdriehoek onderwijs, onderzoek en innovatie effectiever vorm moet krijgen. De Commissie wil met name de bruggen en interactie tussen de verschillende onderdelen van de kennisdriehoek versterken. Bovendien is een concentratie van menselijke, financiële en fysieke middelen nodig, die momenteel in Europa veelal ontbreekt. De bestaande Europese initiatieven, zoals mobiliteitsprogramma's als Erasmus voor studenten en docenten, en projecten, netwerken en mobiliteitsbeurzen voor onderzoekers in het Kaderprogramma onderzoek hebben weliswaar samenwerking tussen universiteiten, onderzoekscentra en ondernemingen gestimuleerd, maar zouden onvoldoende zijn.

Als missie van een “European Institute of Technology” wordt genoemd:

- Het verzorgen van onderwijs aan Master-studenten en promovendi, verrichten van fundamenteel en toegepast onderzoek en innovatie op opkomende discipline-overstijgende gebieden met een sterke industriële nadruk en hoog innovatiepotentieel;
- Het ontwikkelen van onderzoeks- en innovatievaardigheden;
- Het aantrekken van de beste onderzoekers en studenten wereldwijd;
- Het verspreiden van nieuwe organisatie- en bestuursmodellen;
- Het “markeren” van het nieuwe Europese kennislandschap.

De Commissie kiest voor een netwerkstructuur, met een centraal bestuur, een netwerk van kennissgemeenschappen en partnerorganisaties:

- Het centraal bestuur zal verantwoordelijk zijn voor het bepalen van de wetenschappelijke prioriteiten, administratieve en bestuurlijke zaken, budgetverdeling en –beheer en het garanderen van de wetenschappelijke excellentie binnen het EIT. Dit centraal bestuur zal autonoom zijn en bestaan uit (hoge) vertegenwoordigers van kennisinstellingen en bedrijfsleven. Het zal belast worden met het bijeenbrengen van publieke en private investeerders.
- Een flexibel netwerk van kennissgemeenschappen op specifieke thematische gebieden zal

verantwoordelijk zijn voor het verzorgen van onderwijs, het verrichten van onderzoek en innovatie-activiteiten. De gemeenschappen zullen worden geselecteerd door het bestuur en hieraan verantwoording afleggen, en bestaan uit staf en fysieke onderzoeksfaciliteiten die voor langere tijd (10-15 jaar) beschikbaar worden gesteld door de deelnemende universiteiten, onderzoekscentra en grote en kleine ondernemingen.

De EIT, met inbegrip van de daaronder vallende kennism gemeenschappen, zal een onafhankelijke juridische entiteit vormen, onafhankelijk van nationale wet- en regelgeving. Het oprichten van een EIT vereist een juridisch instrument, dat niet later dan 2008 zou moeten worden aangenomen, op basis van een Commissievoorstel later dit jaar. In dit voorstel zal ook worden ingegaan op de verhouding tussen rekenschap en onafhankelijkheid, de status van het personeel, het beheer van intellectueel eigendom, de juridische integratie van de kennism gemeenschappen in de EIT en de verdere prikkels om aan het EIT deel te nemen. Tevens zal hierin een meer gedetailleerde financiële bijlage worden opgenomen.

Het budget van de EIT zou moeten worden verkregen uit een initiële substantiële publieke basisfinanciering. Naarmate de kennism gemeenschappen zich verder ontwikkelen kunnen additionele inkomsten worden verkregen uit andere *competitieve* Europese en nationale financieringsbronnen (bijv. ERC en nationale onderzoeksfinanciers). Van het EIT wordt ook verwacht dat het in staat zal zijn bijdragen van het bedrijfsleven voor deelneming aan de kennism gemeenschappen en contractonderwijs- en -onderzoek en training, sponsorinkomsten en bijdragen van particuliere stichtingen te verwerven. Substantiële uitgaven zijn eerst te verwachten vanaf 2010, en maar beperkt ten laste van de EU-begroting komen. Voorafgaand zal eerst de besluitvorming over het juridische instrument de benoeming van een centraal bestuur in 2008 en de identificatie van kennism gemeenschappen in 2009 mogelijk moeten maken.

Aan deelname aan een EIT zijn volgens de Commissie verschillende voordelen verbonden, zoals zichtbaarheid en aantrekkingskracht; toegang tot excellente onderzoekers en nieuwe kennis; financiële voordelen; voordelen voor regionale en bedrijven; invloed en toegang voor bedrijven tot grensverleggend onderzoek en innovatie, etc.

In de mededeling wordt over de relatie tussen de op te richten *European Research Council* en een eventueel EIT benadrukt dat de EIT niet zoals de ERC onderzoek zal financieren, maar zelf belast zal zijn met onderzoek, onderwijs en innovatie. De EIT zal door het inschrijven op *calls for proposals* van de ERC overigens wel toegang tot de onderzoeksfinanciering van de ERC moeten hebben. Voor wat betreft de relatie met de “Networks of Excellence” in het Zesde (en Zevende) Kaderprogramma wordt benadrukt dat de EIT een veel verdergaande integratie zal behelzen.

Rechtsbasis van het voorstel: n.v.t., betreft een mededeling.

Besluitvormingsprocedure en rol Europees Parlement: n.v.t., betreft een mededeling.

Instelling nieuw Comitologie-comité: n.v.t.

Subsidiariteit en proportionaliteit:

Alvorens de subsidiariteitsvraag te kunnen beantwoorden, moet de voorvraag worden beantwoord of er wel een bevoegdheid bestaat voor de EG om een EIT met de voorgestelde taken op te richten. Hiertoe moet bekeken worden of de voorgestelde rechtsgrondslag toereikend en geschikt is. Voor zover een EIT belast zou moeten worden met het geven van onderwijs en het verlenen van Masters-graden aan studenten, is de vraag of hiervoor in het EG Verdrag een goede rechtsgrondslag bestaat. Artikel 149, vierde lid, EG Verdrag maakt oprichting van organisaties ter ondersteuning van onderwijs en innovatie in beginsel mogelijk, maar sluit harmonisatie van de inhoud onderwijs en het verlenen van graden die door alle EU-lidstaten erkend zouden moeten worden uit.

Het oordeel over de bevoegdheidsvraag luidt nu daarom: twijfelachtig. Met inachtneming van de bovenstaande vragen over de bevoegdheid en rechtsgrondslag, kan worden overgegaan tot het subsidiariteitsoordeel.

Subsidiariteit: Strikt genomen niet van toepassing want het betreft een mededeling. Voor zover tot een beoordeling over dient te worden gegaan luidt het oordeel: voorzichtig positief omdat nog onduidelijk is of de onder 14a) geformuleerde voorwaarden kunnen worden ingelost.

Aanvullend optreden van de Europese Unie om focus en massa te stimuleren op het gebied van onderwijs en onderzoek, kan het concurrentievermogen van de Europese kenniseconomie in mondiaal perspectief verhogen. Een EIT kan andere communautaire en nationale maatregelen om netwerkvorming tussen excellente onderwijs- en onderzoeksinstellingen te stimuleren aanvullen. Ook zijn effectievere manieren van kennisoverdracht tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven noodzakelijk, waarin het EIT op Europese schaal een (voorbeeld-)rol zou kunnen vervullen. Er bestaan echter op dit moment nog veel onduidelijkheden omtrent de plannen, waardoor een definitief oordeel over de subsidiariteitsvraag onmogelijk is. Mogelijk negatief effect is een zekere versnippering van Europese maatregelen op dit gebied (zie onder 14.a.) . Ook kan een EIT netwerken die “bottom-up” (zijn) ontstaan ontmoedigen, competitie en daarmee excellentie tegengaan en een brain drain veroorzaken bij niet aangesloten instellingen.

Proportionaliteit: strikt genomen niet van toepassing want het betreft een mededeling. Voor zover tot een beoordeling over dient te worden gegaan luidt het oordeel: twijfelachtig. De voorgestelde netwerkbenadering met een relatief krachtig centraal bestuur en de hiermee gepaard gaande beoogde overdracht van juridische zeggenschap over de deelnemende onderdelen van instellingen en bedrijven aan de op te richten EIT, gaat verder dan voor het beoogde doel noodzakelijk is. In het licht van het voorgaande zal Nederland aandacht vragen voor de juridische uitvoerbaarheid hiervan in relatie tot nationale onderwijs- en onderzoekssstelsels, doelmatigheid als ook over de bereidheid van o.a. de beoogde deelnemers (universiteiten, bedrijven) om op deze wijze hun meest succesvolle onderdelen beschikbaar te stellen aan een EIT.

Consequenties voor de EU-begroting:

N.v.t. want het betreft een mededeling. Nederland zal de Commissie vragen om z.s.m. duidelijkheid te verschaffen over de eventuele financiële consequenties van het voorstel voor de EU-begroting.

Financiële, personele en administratieve consequenties voor de rijksoverheid, decentrale overheden en/of bedrijfsleven en burger: momenteel n.v.t., echter bij verdere materialisatie van het EIT zullen middelen ter financiering van de EIT, voor zover voortvloeiend uit de nationale middelen, uit de betreffende departementale begrotingen worden gedekt (OCW, EZ of in het geval van specifieke onderzoeksprioriteiten het betreffende vakministerie). Het is de bedoeling dat bedrijven en kennisinstellingen die willen deelnemen aan het EIT onderdelen juridisch overdragen, met inbegrip van faciliteiten, staf en budget. Zie ook *Consequenties voor nationale en decentrale regelgeving/beleid, (informatie over het inschakelen van nationale agentschappen / zelfstandige bestuursorganen e.d., implementatie en uitvoering, notificatie en handhaving en/of sanctionering).*

Consequenties voor nationale en decentrale regelgeving/beleid, (informatie over het inschakelen van nationale agentschappen / zelfstandige bestuursorganen e.d., implementatie en uitvoering, notificatie en handhaving en/of sanctionering):

N.v.t. Echter, voor zover nu valt te beoordelen kan het voorstel consequenties hebben voor het Nederlandse onderwijs- en onderzoeksbeleid, met name ten aanzien van de bekostiging van onderzoek- en onderwijsinstellingen en het beleid ten aanzien van de erkenning van academische graden.

Voorgestelde implementatietermijn (bij richtlijnen) dan wel voorgestelde datum inwerking treding (bij verordeningen en beschikkingen) met commentaar t.a.v. haalbaarheid: n.v.t.

Consequenties voor ontwikkelingslanden: geen.

Nederlandse belangen en eerste algemene standpuntbepaling:

Nederland verwelkomt in beginsel het voornemen van de Commissie om te komen tot een oprichting van een *European Institute of Technology* (EIT), belast met taken op het gebied van onderwijs, onderzoek en innovatie. Een dergelijk initiatief kan het concurrentievermogen van de Europese kenniseconomie in mondiaal perspectief verhogen en daarmee bijdragen aan de verwezenlijking van de Lissabonstrategie. Een EIT kan de reeds voorgenomen maatregelen in de periode 2007-2013 aanvullen, in het bijzonder de programma's Leven Lang Leren voor Onderwijs, Zevende Kaderprogramma voor onderzoek, met inbegrip van de oprichting van een European Research Council en opzet van Gezamenlijke Technologie Initiatieven, en het Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en Innovatie (CIP). Een structuur die bijdraagt aan een versterkte netwerkvorming tussen excellente Europese onderwijs- en onderzoeksinstituten onderzoeksgroepen op technologisch veel belovende gebieden en het creëren van focus en massa in het onderwijs- en onderzoekslandschap sluit ook aan bij ontwikkelingen in Nederland zelf. De door het Kabinet ondersteunde ontwikkeling van een federatie van de drie technologische universiteiten kan in dit verband genoemd worden. Gezien de bestaande Europese "kennisparadox", de in internationaal opzicht relatief gebrekkige vertaling van kennis naar innovaties, is er ook aanleiding om te streven naar effectievere manieren van kennisoverdracht tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven, waarin het EIT een (voorbeeld-)rol zou kunnen vervullen.

Nederland is in het bijzonder verheugd dat de Commissie de volgende elementen in de mededeling heeft meegenomen:

- Een EIT zal bestaan uit een netwerk, en niet uit een "fysiek" instituut;
- en het zal voortbouwen op bestaande (netwerken van) excellente instellingen binnen de EU, zodat
 - ook goede mogelijkheden voor excellente Nederlandse instellingen kunnen ontstaan, zoals – bijvoorbeeld - de (federatie van) drie Nederlandse Technologische Universiteiten.
- de intentie is de structuur van een EIT zo licht mogelijk vorm te geven;
- en deze te laten aansluiten bij de behoeften van de beoogde deelnemers (universiteiten, bedrijven).

Bij de nadere uitwerking van een voorstel hecht Nederland nadrukkelijk aan de volgende voorwaarden :

- *Over de verdere vormgeving van een EIT, in het bijzonder de relatie tussen het centrale bestuur en de "kennisgemeenschappen", zullen de beoogde deelnemers nog worden geconsulteerd.* Nederland is van mening dat een EIT bestaande samenwerkingsrelaties niet mag verstoren, en voldoende aantrekkelijk moet zijn voor excellente instellingen en reeds bestaande netwerken. Een voorbeeld is de door TU Delft in 1999 geïnitieerde "Idea-League", een netwerk van vijf vooraanstaande technische universiteiten in Europa: Imperial College London, TU Delft (daarbij sinds kort de belangen behartigend van TU Eindhoven en TU Twente), ETH Zürich, RWTH Aachen, en sinds kort ook ParisTech. De nu geschetste structuur waarin van deelnemende instellingen wordt verwacht dat zij excellente onderdelen ook in juridische zin onderbrengen in de EIT-organisatie roept in dit verband vragen op over aantrekkelijkheid en wenselijkheid voor instellingen en bedrijven.

- *Nederland is voorstander van een zo licht mogelijke netwerk, een “virtueel” EIT, en geen zware, kostbare centrale structuur.* Eventueel kan wel een klein centraal orgaan belast worden met coördinerende taken, zoals selectie van de deelnemers aan het netwerk en kwaliteitsbewaking. Nederland is van mening dat er geen noodzaak is voor een EIT met een eigen fysieke infrastructuur en dat primair zou moeten worden voortgebouwd op reeds in gang gezette ontwikkelingen op Europese schaal zoals “joint degrees” en bestaande onderzoeksnetwerken.
- *Er moet meer duidelijkheid ontstaan over de wijze waarop in samenspraak met mogelijke belangrijke deelnemers en de lidstaten terreinen worden geïdentificeerd waarop Europa via een EIT zou moeten streven naar meer focus en massa.*
- *De selectieprocedure van de kennisgemeenschappen moet transparant zijn en plaatsvinden op basis van excellentie, vergelijkbaar met de werkwijze die is beoogd voor de European Research Council.* Het zou ook mogelijk moeten zijn uitgewerkte initiatieven *bottom up* aan te dragen bij het EIT, naast de nu genoemde centrale selectie.
- *De Commissie dient meer duidelijkheid verschaffen over de relatie van een EIT tot nationale onderwijs- en onderzoekstelsels en de communautaire bevoegdheden op onderwijs- en onderzoeksterrein.* Voor zover een EIT belast zou moeten worden met het geven van onderwijs en het verlenen van Masters-graden aan studenten, bestaat in het EG Verdrag geen goede rechtsgrondslag. Artikel 149, vierde lid, EG Verdrag maakt oprichting van organisaties ter ondersteuning van onderwijs en innovatie in beginsel mogelijk, maar sluit harmonisatie van de inhoud onderwijs en het verlenen van graden die door alle EU-lidstaten erkend zouden moeten worden uit. In het licht van het voorgaande zal Nederland aandringen op verheldering en eventueel aanvulling van de rechtsgrondslag en slechts onder een aantal voorwaarden (zoals beperking van het takenpakket tot taken waarvoor een EG-bevoegdheid bestaat) kunnen instemmen met de oprichting van een EIT.
- *Een EIT mag niet leiden tot verdere versnippering.* Er moet veel duidelijker worden aangegeven wat de relatie is met de programma's van KP7 (en daarbinnen vooral de afbakening en mogelijke overlap met de *Networks of Excellence*, *European Research Council* en *Joint Technology Initiatives*), het programma *Leven Lang Leren* en het Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en Innovatie.
- *De oprichting van een EIT mag niet ten koste gaan van de inhoud van onderwijs-, innovatie- en onderzoeksprogramma's in de periode 2007-2013 waarover de Raad inhoudelijk reeds overeenstemming heeft bereikt.* In deze programma's is inhoudelijk en budgettair geen rekening gehouden met de oprichting van een EIT.

De financiële aspecten dienen zo spoedig mogelijk te worden verhelderd, mede in relatie tot de Financiële Perspectieven en de in de Europese Raad overeengekomen herziening in 2008/9. Nederland heeft aarzelingen bij een EIT die (mede) gefinancierd wordt door nationale bijdragen, door middel van overdracht van nationaal gefinancierde kennisinstellingen of onderdelen daarvan. Voor wat betreft financiering afkomstig uit nationale publieke middelen ligt de verantwoordelijkheid voor de besteding bij het nationale parlement en de nationale regering. Het kan dus niet zo zijn dat hierover alleen wordt besloten door een onafhankelijke juridische entiteit, het EIT en de daaronder vallende kennisgemeenschappen, onafhankelijk van nationale wet- en regelgeving. Nederland zal de Commissie ook om verheldering vragen ten aanzien van de compensatie ten laste van de EU begroting van deelnemende instellingen t.b.v. opbouw van nieuwe wetenschappelijke en onderwijscapaciteit en aandringen op verdere uitwerking hiervan in het aangekondigde financiële memorandum. Nederland is in beginsel geen voorstander van deze compensatie. Nederland zal tenslotte ook informeren naar de

beoogde bijdragen uit private financiering en is van mening dat er in een vroegtijdig stadium garanties zouden moeten zijn voor private financiering.